

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
МИКОЛАЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ АГРАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

Обліково-фінансовий факультет

Кафедра українознавства

Культурологія

Методичні рекомендації

для самостійної роботи для здобувачів першого (бакалаврського)
рівня вищої освіти ОПП «Харчові технології» спеціальності
181 «Харчові технології» денної форми здобуття вищої освіти

Миколаїв
2023

УДК 168.522

К90

Друкується за рішенням науково-методичної комісії обліково-фінансового факультету Миколаївського національного аграрного університету від ____ вересня 2023 р. протокол № 1

Укладач:

Ганна ПОБЕРЕЖЕЦЬ – доцентка кафедри українознавства Миколаївського національного аграрного університету

Рецензенти:

Березовська Т.В. - кандидат історичних наук, доцент кафедри українознавства Миколаївського національного університету.

Макарчук С.С. - кандидат історичних наук, доцент, керівник Обласного центру пошукових досліджень та редакційно-видавничої діяльності Миколаївської обласної ради.

© Миколаївський національний аграрний
університет, 2023

ВСТУП

Сучасний етап розвитку українського суспільства характеризується глибинними соціокультурними трансформаціями, інтеграційними процесами у європейський та світовий простір, активізацією національно-культурного самоусвідомлення. У цих умовах особливої актуальності набуває вивчення культурології як міждисциплінарної галузі знань, що формує системне розуміння закономірностей розвитку культури, її ролі в суспільному поступі та становленні особистості.

Дисципліна «Культурологія» спрямована на формування у здобувачів вищої освіти цілісного уявлення про культуру як складний, багаторівневий і поліфункціональний феномен, що охоплює духовну, матеріальну, соціальну та художню сфери життя людства. Вивчення курсу забезпечує осмислення історико-культурних процесів від давніх цивілізацій до сучасності, сприяє розвитку критичного мислення, світоглядної культури та здатності до міжкультурного діалогу.

Особливе значення курс має для формування національної ідентичності, усвідомлення місця української культури у світовому культурному просторі, розуміння її історичних витоків та сучасних трансформацій. Звернення до спадщини Київської Русі, доби бароко, українського національного відродження XIX ст., а також новітніх культурних процесів дозволяє здобувачам осмислити тяглість традиції та актуальні виклики сьогодення.

Методичні рекомендації укладено відповідно до структури навчальної дисципліни та поділено на модулі, що охоплюють основи теорії культури, культуру давнього світу, середньовіччя та Ренесансу, а також культуру XIX – початку XXI ст. У рекомендаціях подано питання для самостійного опрацювання, практичні завдання, орієнтири для аналізу культурних явищ, що сприятиме систематизації знань і розвитку аналітичних умінь.

Самостійна робота є важливою складовою освітнього процесу, оскільки формує навички роботи з науковими джерелами, уміння аналізувати культурні тексти, здійснювати порівняльні дослідження, аргументовано висловлювати власну позицію та застосовувати набуті знання у професійній діяльності.

Отже, вивчення дисципліни «Культурологія» сприятиме формуванню високого рівня загальної культури майбутнього фахівця, розвитку його гуманітарної компетентності, духовних цінностей і відповідальності за збереження та примноження культурної спадщини.

Дисципліна «Культурологія» спрямована на формування цілісного уявлення про культуру як багатовимірне соціокультурне явище, закономірності її розвитку, взаємозв'язок світових та українських культурних процесів.

Самостійна робота здобувачів вищої освіти передбачає:

- опрацювання теоретичних джерел;
- підготовку конспектів і тез;
- виконання аналітичних завдань;
- підготовку доповідей і презентацій;
- написання есе та рефератів;
- аналіз мистецьких пам'яток.

МОДУЛЬ I. ОСНОВИ ТЕОРІЇ КУЛЬТУРОЛОГІЇ

Тема 1. Культура як наука

Питання для самостійного опрацювання:

1. Предмет і завдання культурології.
2. Структура культурологічного знання.
3. Основні функції культури.
4. Методи культурологічних досліджень.

Рекомендовано звернути увагу:

1. відмінність між поняттями «культура» і «цивілізація»;
2. концепції культури (антропологічна, аксіологічна, діяльнісна).

Практичне завдання:

Підготувати порівняльну таблицю визначень культури різними авторами.

Написати есе: «Роль культури у формуванні особистості».

Тема 2. Генезис культури

Питання для самостійного опрацювання:

1. Походження культури: основні теорії.
2. Міф як первісна форма світогляду.
3. Релігія, мистецтво, мораль у первісному суспільстві.

Письмові завдання:

1. Проаналізувати роль міфології у формуванні культурних архетипів.
2. Підготувати повідомлення про символіку первісного мистецтва.

МОДУЛЬ II. КУЛЬТУРА ДАВНЬОГО ЧАСУ

Тема 3. Культура цивілізації

(Месопотамія, Єгипет, Індія, Китай)

Ключові аспекти:

1. сакральний характер влади;
2. писемність як культурний феномен;
3. архітектура як відображення світогляду.

Приклади для аналізу:

піраміди Піраміда Хеопса

закони Хаммурапі

Письмові завдання:

1. Підготувати характеристику однієї з цивілізацій.
2. Проаналізувати роль релігії у формуванні державності.

Тема 4. Антична культура

Питання для самостійного опрацювання:

1. Давньогрецький поліс як культурний феномен.
2. Міфологія і філософія.
3. Римська правова культура.

Персоналії:

Сократ
Платон
Арістотель

Пам'ятки:

Парфенон
Колізей

Письмові завдання:

Порівняти грецький та римський культурні ідеали.
Підготувати презентацію «Античний ідеал людини».

МОДУЛЬ III. СЕРЕДНЬОВІЧЧЯ, РЕНЕСАНС, БАРОКО

Тема 5. Культура Середніх віків (Візантія, Західна Європа, слов'яни, Русь)

Основні орієнтири:

- християнська картина світу;
- іконопис і храмова архітектура;
- роль монастирів.

Пам'ятки:

Софійський собор
Собор Святої Софії

Письмові завдання:

1. Охарактеризувати культурні особливості Київської Русі.
2. Підготувати повідомлення про візантійську ікону.

Тема 6. Культура епохи Ренесансу

Основні риси:

- гуманізм;
- антропоцентризм;
- відродження античності.

Представники:

Леонардо да Вінчі
Мікеланджело

Рафаель Санті

Письмові завдання:

1. Підготувати аналіз одного твору мистецтва.
2. Написати есе «Людина Ренесансу».

Тема 7. Культура бароко та Просвітництва

Бароко:

- емоційність, пишність, символізм;
- українське козацьке бароко.

Просвітництво:

культ розуму;
ідеї свободи і прогресу.

Представники:

Вольтер
Жан-Жак Руссо

Письмові завдання:

1. Порівняти барокову та просвітницьку світоглядні моделі.
2. Підготувати характеристику українського бароко.

МОДУЛЬ IV. КУЛЬТУРА XIX – ПОЧАТКУ XXI СТ.

Тема 8. Культура Новітнього часу

Основні напрями:

- модернізм;
- авангард;
- постмодернізм;
- масова культура.

Письмові завдання:

1. Проаналізувати вплив технічного прогресу на культуру.
2. Підготувати повідомлення про один із мистецьких напрямів XX ст.

Тема 9. Українське національно-культурне відродження

Основні етапи:

XIX ст. – формування національної ідентичності;
«Розстріляне відродження»;
шістдесятники;
сучасні культурні процеси.

Постать:

Тарас Шевченко

Письмові завдання:

1. Розкрити значення культурного руху для державотворення.
2. Підготувати реферат про одного діяча українського відродження.

Тема 10. Головні напрями розвитку західноєвропейської культури XIX ст.

Напрями:

- романтизм;
- реалізм;
- імпресіонізм;
- символізм.

Письмові завдання:

1. Порівняти романтизм і реалізм.
2. Підготувати аналіз мистецького твору XIX ст.

Форми контролю самостійної роботи

- усне опитування;
- тестування;
- захист реферату;
- презентація;
- модульний контроль.

Критерії оцінювання

1. Повнота розкриття теми.
2. Логічність і системність викладу.
3. Використання наукових джерел.
4. Самостійність суджень.
5. Дотримання академічної доброчесності.

Література

1. «Культура і мистецтво: сучасний науковий вимір» (2019). Тези доповідей конференції НАКККІМ, що охоплюють широкий спектр актуальних питань теорії та історії культури.
2. «Культура пам'яті. Гендерні рецепції. Локальні історії» (2023). Видання Інституту культурології НАМ України, присвячене питанням історичної пам'яті та гендерним аспектам у культурі.
3. Барановська Л. В., Хома І. Культурологія : навчальний посібник. Львів : Новий світ-2000, 2021. 195 с.
4. Закон України. Про культуру (Відомості Верховної Ради України (ВВР), 2011, № 24, ст.168). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2778-17#Text> (Редакція станом на 16.07.2023).
5. Історія української культури у схемах, таблицях та ілюстраціях: навч.-метод. посіб. Реком. ВР. Гула Р. В., Передерій І. Г., Дерев'янка Л. І. 180 с. 2021.
6. Національна бібліотека України імені В.І. Вернадського. Надбання української національної культури як складова світової культури. URL: <http://www.nbuv.gov.ua/node/4502> (дата звернення: 15.04.2013).
7. Павлова Олена, Мельничук Тетяна. Історія української культури (2-ге вид.)". Центр учбової літератури. 2023.

Зміст

Вступ.....	3
МОДУЛЬ I. ОСНОВИ ТЕОРІЇ КУЛЬТУРОЛОГІЇ	
Тема 1. Культура як наука.....	5
Тема 2. Генезис культури.....	5
МОДУЛЬ II. КУЛЬТУРА ДАВНЬОГО ЧАСУ	
Тема 3. Культура цивілізації.....	5
Тема 4. Антична культура.....	6
МОДУЛЬ III. СЕРЕДНЬОВІЧЧЯ, РЕНЕСАНС, БАРОКО	
Тема 5. Культура Середніх віків.....	6
Тема 6. Культура епохи Ренесансу.....	6
Тема 7. Культура бароко та Просвітництва.....	7
МОДУЛЬ IV. КУЛЬТУРА XIX – ПОЧАТКУ XXI СТ.	
Тема 8. Культура Новітнього часу.....	7
Тема 9. Українське національно-культурне відродження.....	7
Тема 10. Головні напрями розвитку західноєвропейської культури XIX ст.....	8
Форми контролю самостійної роботи. Критерії оцінювання.....	9
Література.....	10

Навчальне видання

КУЛЬТУРОЛОГІЯ

Методичні рекомендації

Укладач: **Побережець Ганна Степанівна**

Формат 60x84 1/16. Ум. друк. арк. 2,1

Тираж 50 прим. Зам. №__

Надруковано в видавничому відділі

Миколаївського національного аграрного університету

54020, м. Миколаїв, вул. Георгія Гонгадзе, 9

Свідоцтво суб'єкта видавничої справи ДК № 4490 від 20.02.2013 р.